

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-03-17

Vår referens

Jenny Lindvall
Utvecklingssamordnare
jenny.lindvall2@malmo.se

Remiss avseende remiss Justitiedepartementet - Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11) ASN-2025-3509

Sammanfattning

Justitiedepartementet har gett Malmö stad möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet *Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)*. Utredningen föreslår att åldern för straffrättsligt ansvar ska sänkas till 14 år, med tillägget att sänkningen endast ska gälla för brott som har minimistraff fyra års fängelse. Förändringen ska införas som en särskild reglering och tidsbegränsas till fem år. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har invändningar mot förslaget. Utredningen har inte visat att det finns något som tyder på att en sänkning av åldern för straffrättsligt ansvar skulle lösa den nuvarande situationen med att allt yngre barn utnyttjas av vuxna att begå brott. Det finns inte någon forskning till stöd för förslaget.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande över slutbetänkandet *Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)*
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Följebrev Remiss Justitiedepartementet - Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)
- Remissmissiv Remiss Justitiedepartementet - Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)
- Straffbarhetsåldern - Slutbetänkande av Utredningen om skärpta regler för unga lagöverträdare (SOU 2025:11)
- G-Tjänsteskrivelse - Sänkt straffbarhetsålder SOU 2025:11 ASN 2025-03-20
- Förslag till yttrande - Sänkt straffbarhetsålder SOU 2025:11 ASN 2025-03-20

Beslutsplanering

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-03-20

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Justitiedepartementet har gett Malmö stad möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet *Straffbarhetsåldern* (SOU 2025:11). Arbetsmarknads- och socialnämnden har mottagit betänkandet på remiss från Stadskontoret.

Utredningen överlämnade i juni 2024 delbetänkandet *Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga* (SOU 2024:39). Utredningen föreslog att den så kallade ungdomsreduktionen för lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år ska avskaffas och att åldern ska ges minskad betydelse för lagöverträdare i åldersgruppen 15–17 år. I delbetänkandet har utredningen även lämnat förslag till en förstärkning av påföljden ungdomsövervakning och att en ny påföljd, utvidgad ungdomsövervakning, ska införas.

Malmö stad yttrade sig över delbetänkandet (KSAU 241118 §581). Detta är utredningens slutbetänkande.

Utredningens uppdrag har varit att överväga och lämna förslag om sänkt straffbarhetsålder, att föreslå skärpta regler om undanröjande av ungdomspåföljder och att överväga och föreslå ytterligare åtgärder för att öka det statliga ansvaret för barn och unga som begår grova brott.

Sänkt straffbarhetsålder

Utredningen föreslår att åldern för straffrättsligt ansvar ska sänkas till 14 år, med tillägget att sänkningen endast ska gälla för brott som har minimistraff fyra års fängelse. Förändringen ska införas som en särskild reglering och tidsbegränsas till fem år.

Utredningen anser att det behövs åtgärder för att hantera den senaste tiden utveckling där ett fåtal barn, särskilt med koppling till kriminella nätverk, begår fler allvarliga brott. Brottsligheten i allmänhet bland barn under 15 år har inte genomgått samma förändring utan har tvärtom minskat.

Förslaget innebär inget ställningstagande till vilken påföljd barnen bör dömas till. Principen om att fängelse så långt möjligt bör undvikas för barn gäller. Ungdomspåföljderna ska i första hand väljas för unga lagöverträdare.

Utredningen anser att det inte är lämpligt att sänka straffbarhetsåldern generellt. Eftersom de flesta barns brottslighet inte har förändrats utan det är ett fåtal barn som begår allvarliga brott, tycker utredningen att generella åtgärder kan påverka majoriteten av barn negativt. Att sänka straffbarhetsåldern för alla brott skulle inte vara effektivt. Rättsväsendet skulle behöva lägga stora resurser på att utreda och lagföra yngre barns mindre allvarliga brott. Detta skulle ta fokus från att bekämpa den grova brottslighet som har störst negativ påverkan på samhället.

Undanröjande av påföljd

Utredningen föreslår att reglerna ska skärpas så att det inte längre krävs en stor grad av misshandling för att undanröjande eller varning ska bli aktuellt vid ungdomsvård och ungdomstjänst. I stället ska det räcka med att den dömda misshandlar påföljden för att en varning eller undanröjande av påföljd blir aktuell.

Ingen ungdomsvård vid brott av myndiga lagöverträdare

Ungdomsvård är en påföljd som hittills har kunnat dömas ut för brott som någon har begått efter han eller hon fyllt 18 år, om det funnits särskilda skäl. Utredningen föreslår att denna möjlighet ska tas bort. I de fall där brottet begicks innan den unge fyllde 18 år men han eller hon har fyllt 18 år vid domen, ska krävas särskilda skäl för att döma till ungdomsvård. Samma regler kommer då att gälla för ungdomsvård som för ungdomstjänst och ungdomsövervakning.

Straffmaximum för unga lagöverträdare

För närvarande är det svåraste straff som får dömas ut för brott som någon har begått innan han eller hon fyllt 18 år fängelse i tio år. Om brottet har ett straffvärde på längre tid, på livstid eller om det finns regler om högre straff vid flera brott kan man dömas till fängelse i högst fjorton år.

Utredningen föreslår att reglerna ska skärpas på så sätt att bestämmelserna om svåraste straff för brott som någon har begått innan han eller hon fyllt 18 år tas bort. I stället ska det införas ett förbud mot att döma någon till fängelse på livstid för brott som har begåtts innan han eller hon fyllt 18 år. Det innebär att en lagöverträdare som inte hade fyllt 18 år vid tidpunkten för brottet inte får dömas till livstids fängelse, men att det i övrigt gäller samma begränsningar som för vuxna lagöverträdare om hur långt fängelsestraff som får dömas ut. Det längsta fängelsestraff som kan dömas ut för den som var under 18 år när brottet begicks höjs därmed från fjorton till arton år.

Förslag om ökat statligt ansvar för barn och unga som begår brott

Utredningen föreslår att regeringen ska ge ett uppdrag till i första hand Kriminalvården och Socialstyrelsen att i nära samarbete med Sveriges kommuner och regioner överväga hur socialtjänsten ska kunna dra nytta av Kriminalvårdens erfarenheter av återfallsförebyggande arbete och behandlingsprogram. Även samarbetet mellan Polismyndigheten och socialnämnderna behöver enligt utredningens mening utvecklas.

Förvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har invändningar mot förslaget om sänkt straffålder.

Det är mycket oroande att barn under 15 år blir involverade i allvarliga brott som sprängningar, skjutningar och mord. Samhället har starka skäl att reagera på denna utveckling och det pågår för närvarande en rad åtgärder inom det kriminalpolitiska området som rör barn och unga. Det är inte möjligt att överblicka de samlade konsekvenserna av förändringar som ägt rum och planeras att genomföras. Det är inte

lämpligt att vidta en så ingripande åtgärd som att sänka straffbarhetsåldern innan dessa konsekvenser och effekter är kända.

Utredningen har inte visat att det finns något som tyder på att en sänkning av åldern för straffrättsligt ansvar skulle lösa den nuvarande situationen med att allt yngre barn utnyttjas av vuxna att begå brott.

Utredningen redogör och argumenterar utförligt för att en sänkning av straffbarhetsåldern kan få negativa och oönskade konsekvenser. Det finns risk att brottsligheten skulle öka och inte minska. Det finns också risk att den grova kriminaliteten kryper ner i ålder och att incitamenten att rekrytera allt yngre barn att begå brott ökar. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen instämmer i att dessa risker finns och anser att de bör undvikas.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill understryka det som utredningen konstaterar, att det inte finns någon forskning till stöd för att hårdare straff minskar kriminaliteten för unga lagöverträdare. Nyttan av förslaget ifrågasätts.

Socialtjänsten och de rättsvårdande myndigheterna har olika roller. Socialtjänstens insatser utgår från barnets behov av stöd och skydd och de rättsvårdande myndigheternas insatser ska markera att samhället tar avstånd från den brottsliga verksamheten, själva brottet. Socialtjänsten och de rättsvårdande myndigheterna har ett gemensamt intresse av att förhindra och motverka att barn involveras i organiserad brottslighet.

Alternativa lösningar behöver övervägas, till exempel om fokus på rehabilitering och stöd är mer effektivt för att minska brottslighet bland barn än straff i tidigare åldrar.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill understryka att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle strida mot barnkonventionen och mot FN:s barnrättskommittés uppmaning att under inga omständigheter sänka den lägsta straffbarhetsåldern. Likaså uttrycker kommittén en oro över nationella system med två olika straffbarhetsåldrar beroende på brottets allvar. Kommittén rekommenderar därför konventionsstater som har sådana regler att avskaffa dem och i stället införa en generell lägsta straffbarhetsålder.

Undanröjande av påföljd

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen delar inte utredningens bedömning att reglerna för undanröjande behöver skärpas. Socialtjänsten har redan idag en skyldighet att följa upp och utvärdera insatserna för ungdomsvård regelbundet. Om det visar sig att ungdomsvården inte fungerar som avsett måste socialtjänsten rapportera detta så att en annan påföljd kan övervägas.

Ungdomsvård som påföljd tar sikte på att barnet som har begått brottet behöver vård. Påföljden ska bidra till en positiv förändring hos barnet. Det finns en risk att en skärpning leder till en förskjutning i synen på ungdomsvård och att toleransen för att förändring och vård kan ta tid minskar.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef